

ВІДГУК

офіційного опонента доктора біологічних наук, професора Пилипчука Олега Ярославовича на дисертаційне дослідження Бороздих Наталії Вікторівни на тему: «Популяризація науки в Україні: історико-методологічний аналіз (90-ті рр ХХ ст –початок ХХІ ст.)», подане на здобуття наукового ступеня кандидата історичних наук за спеціальністю 07.00.07 – історія науки і техніки

Дедалі зростаючий вплив сучасних мас-меді на освітню сферу, зокрема на інтелектуалізацію та інтенсифікацію, якісну зміну навчального процесу, є очевидним. З одного боку, періодична преса, радіо, телебачення, Інтернет усе частіше стають засобами популяризації знань, комунікації учнів і педагогів із зовнішнім світом, стимулом для обміну новими ідеями, творчості. На порядок денний ставиться проблема релевантності між існуючою у суспільстві системи освітньої медіа та інформаційними потребами навчальних закладів. З другого боку, варто акцентувати увагу на ролі засобів масової комунікації у створенні інноваційного середовища в навчальних закладах. Йдеться про вплив на формування навчальних стратегій і технологій, ідеології національно орієнтованої освіти, врешті, критичного мислення, без чого неможливий інноваційний творчий процес.

Актуальність дисертації Н.В. Бороздих полягає в тому, що на сучасному етапі популяризація наукових знань, як і поширення наукового світогляду є одним із нагальних завдань розвитку суспільства.

Найважливіша позиція, якою керувалася авторка дисертаційного дослідження – це системний і узагальнюючий аналіз феномену «популяризація науки». А досвід дослідження таких постатей вчених як Ю.О. Храмов, О.М. Боголюбов, О.Ф. Коновець, Б.А. Малицький, В.І. Онопрієнко, В.С. Савчук, С.П. Руда, А.С. Литвинко та багато інших, з їхньою різнобічною діяльністю та використанням маловідомих джерел і архівних документів, є надзвичайно корисним для переосмислення сучасної системи популяризації науки в Україні. Представлена дисертація є практично першим історично-методологічним аналізом популяризації науки в Україні означеного періоду.

Проведений дослідницею аналіз ролі визначних вчених, педагогів та інженерів у розгортанні наукових досліджень в галузі популяризації науки, дає підставу справедливо стверджувати, що дисертантка, проаналізувавши їхні праці, показала як ці праці сприяли не тільки розвитку популяризації науки, а й розвитку досліджень традиційних і класичних підходів для вивчення даного феномену: пояснення основних наукових положень доступною для загалу мовою, у вигляді комунікації та залучення до науки налагодженого діалогу із владою та громадськістю, міждисциплінарні дослідження, нарешті, радіо, телебачення, Інтернет усе частіше стають засобами популяризації знань. Останні тісно пов'язані із сьогоденням, а доцільність використання спадщини визначних вчених в галузі популяризації науки у сучасній науці безсумнівна.

Привертає увагу багата джерельна база дослідження, яка включає як праці представників мережі вищих навчальних закладів в Україні, науковців академічних установ, так і літературу та архівні дані, які стосуються популяризації науки, матеріали різних архівів України та Російської Федерації, праці видатних вчених та інженерів, громадських діячів і звичайних популяризаторів науки. Здійснений дослідницею аналіз джерельної бази показав обставини формування та функціонування популяризації науки в Україні, дозволив виділити низку головних наукових напрямів у діяльності популяризаторів, яка припадає на кінець ХХ – поч. ХХІ століть. Все це і становить новизну дослідження Н.В. Бороздих, науково-обґрунтована концепція дослідження якої логічно розкривається у процесі розв'язання дисертаційних завдань і стисло формулюється у часткових і загальних висновках дисертації.

Теоретичне та практичне значення отриманих результатів дослідження витікає із завдань історії науки й техніки. Ці завдання пов'язані з необхідністю глибокого і всебічного вивчення минулого, ролі окремих вчених та громадських діячів в розгортанні досліджень в галузі популяризації науки в Україні, біографій тих визначних вчених, які зробили вагомий внесок у розвиток світової та української популяризаторів науки та освіти. Вивчення шляхів розвитку популяризації науки в Україні означеного періоду дозволило автору дисертації Н.В. Бороздих обґрунтувати можливі шляхи творчого використання отриманих

знань для поглибленої підготовки відповідних розділів історії української науки та освіти, використання в дослідженнях з історії науки й техніки, у підготовці журналістських кадрів.

Однією з характерних ознак рецензованої роботи є її змістовність. У дисертації, завдяки ретельному вивченню величезного масиву праць вчених України до наукового обігу вводиться значний пласт нового науково-технічного знання. Так, дисертанткою представлена максимально повна історіографія проблеми та джерельна база (розділ 1), чітко виділено витoki популяризації науки в Україні, виділено головні віхи в розвитку популяризації науки в Україні (розділ 2), показано розвиток окремих напрямів популяризації науки у таких київських вузах як Київському політехнічному інституті, Київському університеті імені Т. Шевченка (розділ 3), популяризація науки співробітниками НАН України (підрозділ 3.2), показана роль науково-популярних журналів в розвитку популяризації науки (підрозділ 3.3) і, нарешті, розкрито питання про діяльність науково-технічних музеїв у сфері популяризації науки в Україні. Поступово, з урахуванням специфіки історичного моменту, Н.В. Бороздих показує значущість внеску Інтернету в організацію навчання студентів і, зокрема, у вирішення різних проблем іноваційних технологій. Дисертант робить досить виважені висновки.

У дисертації Н.В. Бороздих зазначається, що результати дослідження такої теми як популяризація науки в Україні можуть бути використані при написанні фундаментальних праць з історії науки й техніки, підручників, посібників, методичних рекомендацій із різної проблематики, є тут і матеріали для широкого загалу вчителів, науковців, студентів, для діяльності теоретико-методологічних та методичних семінарів кафедр вузів гуманітарного й технічного профілю.

Опубліковані одноосібні праці Н.В. Бороздих з проблеми дослідження (статті у фахових журналах з історії науки й техніки, у науково-методичних збірниках, збірниках наукових праць гуманітарного й технічного спрямування) повністю відображають основні результати дослідження й уможливають використання широкомасштабної за своєю проблематикою спадщини вищих

навчальних закладів, журналів, музеїв, Інтернету у розгортанні сучасних досліджень з проблеми розвитку популяризації науки в Україні.

Автореферат відповідає суті дисертації.

Позитивно оцінюючи дисертаційне дослідження Н.В. Бороздих, вважаємо за доцільне висловити деякі зауваження і побажання.

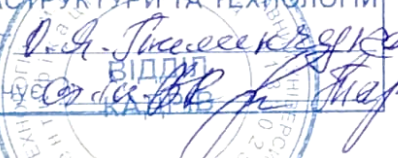
- на жаль, погляди визначних вітчизняних вчених та інженерів, які займалися популяризацією науки в Україні, не подаються у порівняльному плані з їхніми попередниками, або іноземцями;
- слід було б чіткіше виділити здобутки вищих навчальних закладів в царині популяризації науки та показати їх міжнародне значення;
- медіа-освіту слід розглядати як інструкцію для користування медіа для широкого загалу. Тобто як процес, що є важливою складовою громадянського суспільства і має на меті формувати активного, розумного, самостійного, критично мислячого споживача масової інформації, здатного до публічного спілкування. У різних країнах, де дістав поширення цей освітній напрям, у різний спосіб розвивали ідею медіа-освіти. Одними з перших розпочали цей рух у Великій Британії у 30-і роки ХХ століття під назвою "media culture" і в Канаді – екранна освіта (screen education), пізніше - у 50-60-і роки у Франції, США, а також розуміння діяльності засобів масової інформації (ЗМІ) навчити школярів протистояти шкідливому впливові медіа (сцени насильства, нагнітання страху, гіперреклама, героїзація злочинців, руйнування етичних засад християнства і т.д.);
- при перекладі цитат часто зустрічаються русизми, бажано було б покращити стиль перекладу, звернути увагу на термінологічні поняття.

Наведені нами зауваження не змінюють загальної позитивної оцінки дисертації, її наукової новизни і практичного значення. Все вищесказане дає підстави стверджувати, що дисертація Н.В. Бороздих «Популяризація науки в Україні: історико-методологічний аналіз (90-ті рр ХХ ст –початок ХХІ ст.)», є закінченою, самостійною науковою працею, в якій отримано нові і досить важливі результати в галузі історії науки й техніки. Ця дисертаційна робота відповідає пп. 9, 10, 12 «Порядку присудження наукових ступенів та вченого

звання старшого наукового співробітника», затвердженого постановою Кабінету Міністрів України № 567 від 24 липня 2013 року (назва постанови із змінами, внесеними згідно з постановою КМ № 656 від 19.08. 2015 р.). Тому, її автор – Наталя Вікторівна Бороздих заслуговує на присудження наукового ступеня кандидата історичних наук за спеціальністю 07.00.07 – історія науки й техніки.

офіційний опонент
доктор біологічних наук, професор
Державного університету інфраструктури
МОН України, завідувач кафедри екології
та безпеки життєдіяльності

 О.Я. Пилипчук

ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІНФРАСТРУКТУРИ ТА ТЕХНОЛОГІЙ
Підпис:
Засвідчує: